

Cercul Literar de la Sibiu

Despre Cercul Literar de la Sibiu", ca miscare, manifest, ideologie" artistica, obiective si rezultate, si despre revista initiata de gruparea tinerilor studenti veniti, o data cu Facultatea de Litere si Filozofie, de la Cluj la Sibiu, s-au scris pana in prezent cateva studii, printre care si o monografie de tip clasic-universitar. Toate acestea, trei la numar, au aparut in ultimii ani: cartea lui Ilie Gutan, Cercul Literar de la Sibiu, in 1995, cea a lui Petru Poanta, intitulata identic, Cercul Literar de la Sibiu (dar cu subtitlul: Introducere in fenomenul originar), in 1997, iar cea semnata de Ovid S. Crohmalniceanu si Klaus Heitmann, Cercul Literar de la Sibiu si influenta catalitica a culturii germane, in 2000. Despre miscarea cerchista" s-a vorbit si s-a scris si inainte de 1989, dar nu in aceasta forma, mai organizata si mai sistematica, pe care o presupune scrierea unor volume dedicate subiectului. Rezulta ca interesul pentru Cercul Literar de la Sibiu a sporit semnificativ in ultimii ani, din mai multe motive: in primul rand acela ca individualitatile ce au compus grupul au determinat, prin afirmarea lor personala, si o receptie mai buna in randul publicului specializat si a celui larg a ideilor directoare, a principiilor si obiectivelor Cercului. E greu de crezut ca, fara sonoritatea numelor unui Stefan Aug. Doinas, Ion Negoitescu, Radu Stanca, Ion D. Sirbu, Nicolae Balota, Cornel Regman s.c.l., subiectul Cercului Literar de la Sibiu s-ar mai bucura, azi, de aceeasi atentie critica si de acelasi interes public. O miscare literara traieste si are un impact mai ales prin forta individualitatilor ce o compun; altfel, chiar producatoare de manifeste incendiare (cum sunt, de obicei, cele avangardiste), ea se invecbeste si dispare o data cu acestea. Pe de alta parte, oricat ar parea de paradoxal, tocmai din indepartarea" textelor propriu-zise de unele principii ale grupului provine forta acestuia, dintr-o centrifuga minim controlata, care preia si interpreteaza creator aceste principii.

Intr-un fel apar ele in luarile de pozitie ale grupului (manifestul si manifestarile conexe), si altfel in scrisul fiecaruia dintre cerchisti". Inclusiv in practicarea unei specii, balada, despre care Radu Stanca a scris cunoscutul text teoretic (Resurectia baladei), membrii grupului creeaza, fiecare, in acord cu propriile date (ale formatiei, sensibilitatii, talentului), si chiar dupa principii distincte. Ioanichie Olteanu, de exemplu, in Balada sotului inselat si Patania teologului cu arborele, utilizeaza o formula de umor negru, cu infiltratii grotesci (Ov.S. Crohmalniceanu si Klaus Heitmann stabilesc aici asemanari cu Arno Holz, Wedekind, Bertolt Brecht¹), complet diferita de cea nobila", nordica" a unui Radu Stanca sau Stefan Aug. Doinas. (Criza mistica a eroului din Patania... il face pe acesta sa umble printr-o padure, cu o Biblie la subsuoara si o bata in mana, in cautarea Sfantului Duh, pe care, in delirul sau, il vede in forma de stejar".) Într-o diferenta si mai evidenta, baladele lui Dominic Stanca² sunt de inspiratie folclorica (si construite dupa anumite procedee ale artei populare), ceea ce le face complet indepartate de formula culta, programatic-culta pe care incercau sa o implineasca, in toate manifestarile lor, cerchistii". Prin urmare, chiar balada, ca specie si concretizari personale, ii disperseaza pe membrii grupului in directii contrare adecvate, acestea, individualitatilor respective. Nu e singurul exemplu posibil, dar, poate, cel mai relevant.

Chiar un teoretician" al Cercului, cum este Ion Negoitescu, are un temperament, o formula psihologica proprie prin care contrariile sunt asumate si traite cu egala fervoare. La antipodul

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

constructiei de sine a lui Stefan Aug. Doinas, el este un spirit turbulent si ardent, extrovertit si chiar histrionic, cel mai calinescian dintre cerchisti". Si totusi, el este cel care a redactat scrisoarea catre E. Lovinescu din 1943 ce a devenit Manifestul Cercului; el este, asadar, cel care a pus pe hartie principiile si obiectivele clasiciste" ale gruparii, nu fara anumite exagerari caracteristice, dar, in general, pe un ton ponderat si argumentativ, intr-o articulare coerenta si constructiva a textului.

Asemenea exemple, la care se pot adauga multe altele (muntenismul" sarcastic al lui Cornel Regman, convingerile de stanga ale lui Ion D. Sirbu si Ioanichie Olteanu, puseul legionar al lui Ion Negoitescu), dovedesc ca unitatea Cercului este totusi relativa: ceea ce si face, de fapt, ca gruparea sa fie vie, convingatoare inclusiv prin diferente, nu doar prin omogenitati, invatand si exersand dialogul intern. Ele mai indica un anumit risc metodologic: printr-o analiza care urmareste evolutia in timp a componentilor, se poate pierde din vedere tocmai liantul teoretic din punctul initial; altfel spus, urmarindu-i pe cerchisti" pe toata intinderea creatiei lor, poate fi scapat din vedere tocmai Cercul Literar ca atare. Este motivul pentru care un exeget al gruparii, Petru Poanta, si-a subintitulat volumul Introducere in fenomenul originar (s.n.)", axandu-si analiza pe studierea perioadei de veritabila activitate si existenta a Cercului (din 1943 pana in 1947): perioada in care a fost conceputa si trimisa scrisoarea-manifest catre E. Lovinescu, s-au convocat si s-au tinut sedinte, a fost editata o revista si s-au proiectat altele, s-au recrutat noi membri s.a.m.d.

Intervine aici, hotarator, un anume context istoric care a determinat, mai intai, nasterea grupului, iar apoi, o data schimbat, spargerea si imprastierea lui. Analiza acestor contexte contribuie semnificativ la explicarea intentiilor si realizarii cerchistilor". O observatie preliminara: fara Dictatul de la Viena, in urma caruia Romania a fost obligata sa cedeze Ungariei Ardealul de Nord, Universitatea clujeana nu s-ar fi mutat la Sibiu si, o data cu ea, membrii viitorului Cerc Literar sibian. Un eveniment istoric de o mare si tragica insemnatate isi pune, astfel, decisiv amprenta asupra nasterii si numelui gruparii, chiar daca aceasta va sustine, hotarat, autonomia esteticului. Si, de asemenea, ulterior, comunizarea tarii determina, brutal, imprastierea Cercului, multi dintre componentii lui ajungand in puscarii si primind dreptul de a publica abia dupa douazeci de ani. Un alt context istoric modeleaza, asadar, istoria grupului, istoriile personale ale membrilor sai.

Totodata, insa, aceasta fractura la care a fost supusa generatia razboiului (tinerii de la Sibiu, dar si tinerii de la Bucuresti, de la revista si gruparea Albatros", condusa de Geo Dumitrescu) face ca intre coerenta si puritatea" manifestelor initiale, pe de o parte, si diversitatea operelor individuale, pe de alta, sa apara un hiatus. Un hiatus care contribuie si el, in mod doar aparent paradoxal, la mai buna intelegere a motivatiilor si ambitiilor cerchiste" originare. Abia dupa douazeci de ani, teoria va fi alterata" creator de practica, de operele fiecarui scriitor in parte. Chiar si la Doinas, cel mai consecvent si mai unitar membru al Cercului, creatia va trece, de la un punct, dincolo de marginile teoretice ale manifestului si principiilor initiale. Cu atat mai mult la Ion Negoitescu, ale carui deziderate clasiciste sunt mereu contrate de o turbulenta romantica si o expresie de rafinament decadent. Iar dupa Revolutie, o data cu publicarea volumelor de sertar" ale lui Ion D. Sirbu, acesta trece impetuos, in opinia multor comentatori, din esalonul inferior al gruparii, catre zona ei cea mai inalta valoric, luandu-si astfel o surprinzatoare revansa. Astfel ca, daca teoria din

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

manifestul cerchist" isi pastreaza puritatea originara, istoria Cercului se vede, inca o data, modelata, modificata si reinterpretata prin istoriile" membrilor lui.

Pentru a studia, asadar, Cercul Literar de la Sibiu, perspectiva metodologica a lui Petru Poanta pare cea mai indicata. Desigur ca nu se poate face abstractie de ceea ce a urmat (in fond, carierele pline ale unor scriitori importanti), dar ceea ce a urmat nu mai inseamna o coagulare cerchista"3 (decat prin solidaritatea umana a vechilor colegi), ci evolutii distincte, individuale. Analog, in cazul gruparii bucurestene Albatros", exista o semnificativa diferenta intre poezia scrisa de Geo Dumitrescu in anii razboiului, si cea scrisa in anii '60.

Intrucat evolutiile individuale rup, inevitabil, coerenta si articularea demersului teoretic initial, rezulta ca, intr-adevar, cercetatorul preocupat de Cercul Literar de la Sibiu trebuie sa opereze o incursiune" in fenomenul originar", explicandu-l in primul rand prin raportare la contextul originar". Aceasta perspectiva arheologica", de restitutie cat mai fidela, este utilizata si in studiul de fata.